

Stäket belägras - kriget hotar

STÄKET (1516). Riksföreståndaren Sten Sture d y har sänt trupper att belägra Stäket. Krig hotar mellan Sten Stures parti och ärkebiskopen Gustav Trolle, som har låtit rusta upp sitt residens S:t Eriks slott med nya vapen och murar, mer förråd och större besättning. Han har erbjudit skydd bakom slottets murar åt minst 200 av sina anhängare.

DÖMD FÖR LANDSFÖRRÄDERI Gustav Trolle avsatt

STOCKHOLM (december 1517). Gustav Trolle har dömts för landsförräderi och avsatts som ärkebiskop. Han utlovades fri lejd och fick oantastad återvända till Stäket, där han suttit belägrad närmare ett år. Danmarks kung Kristian hade lovat att undsätta herr Gustav men blev i somras besegrad av Sten Stures trupper i ett slag på Östermalm.

Med segern över kung Kristian som trumf på hand ville Sten Sture emellertid inte låta Trolle slippa undan så lätt utan svarade "att det talet skulle han förr hava fört, så hade mången man levat, som nu för hans skuld var död". Vidare tillade han "att eftersom ärkebiskopen varit vållande till så många mäns död, var han inte längre lämplig som ärkebiskop".

Till svars

Gustav Trolle kallades till ett riksdagsmöte i Stockholm för att stå till svars för sina handlingar. Mötet formade sig till en rättegång mot Trolle. Vi citerar

ur riksdagsprotokollet: "För den dråpliga skada och fördärv, som Sveriges inbyggare lidit av Stäkets slott, skall det platt i grund neder brytas och till intet göras, så att hädanefter inga inrikes förrädare må ta sin tillflykt till det".

Eftersom Trolle var befunnen landsförrädare "hava vi alla endrätteligen med ja och upp-

Trots medlingsförsök från såväl den pensionerade ärkebiskopen Jakob Ulfsson på Biskops-Arnö som påven i Rom tycks det inte finnas några utsikter till förlikning mellan Gustav Trolle och Sten Sture.

Hemliga

Det har kommit till offentlig kännedom att Gustav Trolle haft hemliga överläggningar med Kristian II under sin resa tillbaka från Rom och man misstänker, att han har för avsikt att under unionskungens fana vinna sitt mål att få Sten Sture avsatt.

Schism

Det var resultatet av riksföreständarvalet för några år sedan som lade grunden till den nuvarande schismen. Aris-

tokratin ville inte ha Sten Sture till riksföreståndare. Deras kandidat var i stället nuvarande ärkebiskopens fader. När släkten Trolle hade utmanövrerats från den världsliga makten, lyckades man förra året få den 27-årige Gustav Trolle utnämnd till ärkebiskop. Påven gav dispens eftersom han inte hade åldern inne.

Bakgrund

Bakgrunden till Gustav Trolles missnöje är att Sten Sture anser, att Stäkets län inte längre bör lyda under ärkebiskopsstolen utan höra till kronan.

Nyligen har också riksdagen beslutat så. Det är en svår ekonomisk förlust för ärkebiskopen att mista sina län, som också omfattar Uppsala stad.

Blodbad efter rivnings- beslut

STOCKHOLM (1520). Under pågående kröningshögtidligheter lät kung Kristian fängsla alla som undertecknade beslutet om rivningen av Stäkets slott. Även andra som stödde den bortgångne Sten Sture har nu avrättats eller kastats i fängelse. Den avsatte ärkebiskopen har återinsatts i sitt ämbete. Kommer han att bygga upp Stäket på nytt?

Brasklapp räddar från blodbadet

Enligt uppgift skall biskop Hans Brask ha stuckit in en skriftlig reservation i vaxkupan på det sigill varmed han bekräftade sitt deltagande i beslutet 1517 om rivningen av Stäkets slott. Orden "Härtill är jag nödd och tvungen" sågs ha räddat honom från att avrättas under Stockholms blodbad, där åtskilliga andra biskopar fick sätta livet till.

EP Tisdagen den 18 april 1978

Redaktion: Ullevivägen 15
190 60 Bålsta

Stor publiksuccé för U-Brodagen på Historiska museet

Upplands-Brodagen på Historiska museet i Stockholm i söndags blev en stor publiksuccé.

Inte mindre än 200 personer följde med gratisbussarna från Upplands-Bro för att vara med om det intressanta programmet.

Börje Sandén inledde med att till diabilder berätta om Upplands-Bro genom tiderna. Åhörarna i den fullsatta hörsalen fick först höra vilken stor betydelse Almarestäket en gång hade i Svensk storpolitik. Det var på den tiden då ärkebiskoparna residerade i S:t Eriks slott, beläget på en holme vid infarten till Uppsala.

Intriger om makten

Detta strategiska läge i kombination med att Stäket låg centralt i förhållande till övriga viktiga orter gjorde att den som höll borgen lätt kunde styra landet. Flera ärkebiskopar blandade sig också

i storpolitiken.

Riksförstandaren Sten Sture d ä förlorade sin formella makt sedan ärkebiskop Jacob Ulfsson intrigerat mot honom och vunnit rådets stöd. Sten Sture återvann dock regeringsmakten med hjälp av allmogen. Vid ett möte 1502 utanför Näs kyrka (Kungsängen) försonades Sten Sture och ärkebiskop Ulfsson.

1945 reste Stockholms-Näs hembygdsförening en minnessten utanför kyrkan till minne av detta möte.

Även nästa ärkebiskop, Gustav Trolle, låg i fejd med riksförstandaren, nu Sten Sture d y. Vid ett riksdagsmöte 1517 beslöts att Stäkets slott skulle rivas så att inte "inrikes förrädare" skulle ta sin tillflykt dit.

Håtuna-leken

En annan historisk händelse som inträffat inom Upplands

Bro kommuns nuvarande gränser är Håtuna-leken. Kung Birger tillfångatogs av sina bröder Erik och Valdemar på Håtuna Kungsgård.

Exakt var den låg vet ingen. Troliga platsen är Håtuna prästgård och Signhildsbergs herrgård. Kung Birger tog senare en grovlig hämnd vid Nyköpings gästabad 1317, då han lät sina bröder svälta ihjäl i fängelset.

En plats i Upplands-Bro kommun omnämns i Ynglingasagan, författad av Snorre Sturlasson (1171-1241). Han berättar att Oden slog sig ned på en plats som benämns Forn-Sigtuna. Denna plats anser en del historiker ha legat vid Signhildsberg i norra delen av kommunen. Här finns i dag flera fornlämningar.

Namnet Signhildsberg kommer av att den gamla sagan om Habor och Signhild utspelades här. En saga om förbjuden kärlek och tragisk död. Kungadottern Signhild skulle ha bott på forn-Sigtuna kronogods.

ger han slutligen upp och går ut i stallen för att sko hästen.

Ett populärt inslag under eftermiddagen var Kungsängens kyrko- och ungdomskörs framförande av visor och negro spirituals i barocksalen.

Museidagen avslutades med en mycket uppskattad uppvisning av Kungsängens Folkdansgille.

Ett av målen med Upplands-Brodagen var att ge kommuninvånarna historisk medvetenhet. De flesta är inflyttade och känner inte till mycket om sin nya hembygds historia. Andra mål är att stärka hemkänslan och kanske dessutom träffa nya vänner. För arrangemangen svarade Upplands-Bro kommun tillsammans med historiska museet som en del av hembygdsprojektet, vilket också fått ekonomiskt stöd av socialstyrelsen.

Studiecirklar

Börje Sandén rekommenderade slutligen de historiskt intresserade att delta i hembygdsföreningarnas arrangemang. De kommer bli att ordna studiecirklar och strövtåg kring historiskt intressanta platser.

Utställningen om Upplands-Bro i entréhallen på Historiska museet visade i några montrar fynd som i vanliga fall ligger nedpackade i magasin.

Här fanns t ex kommunvapnet, Ekhammargubben. En liten bronsfigur som hittades 1968 vid utgrävningar av gravfält nära Ekhammars gård. Ett annat fynd som rörde stort intresse var skall- och benrester av en man som gått en våldsam död till mötes någon gång 1.000 år före Kristus. Skallen var nästan kliven och troligen dog han i strid. Fyndet gjordes 1953 norr om Granhammars slott.

Från 40 nationer

På den del av utställningen som behandlade nutid visades ett rykande färskt förslag till områdesplan för Kungsängen. En plan som politikerna ska ta ställning till under våren. Här fanns även en världskarta där man prickat i de länder varifrån Upplands-Bros invandrare kommer. Ungefär 40 nationaliteter finns representerade i kommunen.

Den finska föreningen Kaleva passade på tillfället att uppföra en pjäs: Festtalet. Den handlade om svårigheterna att hålla festival. Något som huvudpersonen inte förstått förrän han själv skulle göra det. Han övar på talet med en potatislår som podium. Efter att ha blivit avbruten ideligen av sin fru, grannfrun och drängen,

Kenneth Gehrman

PS

Föredraget i hörsalen dubblerades med en lika stor publik samtidigt som folkdanslaget och Kungsängenskören framträdde i Medeltidssalen. (Börje Sandéns kommentar)

Red. Bengt Hansell 0171/547 39
Bost. 0171/592 89